

Briselē, 21.9.2017.
COM(2017) 547 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Taisnīga un efektīva nodokļu sistēma Eiropas Savienībā digitālajam vienotajam tirgum

Levads

Digitālais vienotais tirgus (DVT) ir viena no Eiropas Komisijas 10 politiskajām prioritātēm. DVT stratēģijas¹ mērķis ir sniegt digitālās iespējas iedzīvotājiem un uzņēmumiem tirgū, kurā ir vairāk nekā 500 miljonu ES patērētāju. Digitālā vienotā tirgus izveide varētu palīdzēt Eiropas tautsaimniecībai nopelnīt 415 miljardus EUR gadā, radīt darbvietas un pārveidot sabiedriskos pakalpojumus. Nākamajos 18 mēnešos pēc DVT stratēģijas pieņemšanas Eiropas Komisija sagatavoja izziņotos priekšlikumus. Stratēģijas vidusposma pārskatā² tā atjaunināja savu veikto analīzi un pievērsās nākamajam problēmu kopumam. Digitālās tehnoloģijas pārveido mūsu pasauli un būtiski ietekmē nodokļu sistēmas. Tās palīdz uzlabot nodokļu sistēmu pārvaldību, piedāvājot risinājumus administratīvā sloga mazināšanai, veicina nodokļu iestāžu sadarbību un ļauj cīnīties pret izvairīšanos no nodokļu nemaksāšanas. Tomēr šādas tehnoloģijas arī pārveido darījumdarbības modeļus, kuros arvien pieaug nemateriālo aktīvu nozīme, tādējādi tiek noslogota Eiropas nodokļu sistēma.

ES digitālajam vienotajam tirgum ir vajadzīga mūsdienīga un stabila digitālās ekonomikas nodokļu sistēma, kas stimulē inovāciju, novērš tirgus sadrumstalotību un sniedz iespēju visiem tā dalībniekiem gūt labumu no jaunās tirgus dinamikas saskaņā ar taisnīgiem un līdzsvarotiem nosacījumiem. Ir būtiski nodrošināt noteiktību nodokļu jomā, lai uzņēmumi varētu veikt ieguldījumus, un novērst jaunas nodokļu tiesību aktu nepilnības vienotajā tirgū.

Nodokļu sistēmas jomā politikas veidotājiem ir sarežģīti atrast risinājumus, kas nodrošinātu taisnīgu un efektīvu nodokļu piemērošanu laikā, kad ekonomikas digitalizācija notiek arvien straujāk. Starptautiskajos nodokļu noteikumos ir trūkumi, jo sākotnēji tie tika paredzēti fiziskajiem veikalumiem un jau ir novecojuši. Pašreizējie nodokļu noteikumi vairs neatbilst mūsdienu videi, kurā uzņēmumi ir ļoti atkarīgi no nemateriālajiem aktīviem, kam precīzu vērtību ir grūti noteikt, kā arī no datiem un automatizācijas, kas atvieglo pārrobežu tirdzniecību tiešsaistē bez fiziskas klātbūtnes. Šīs problēmas skar ne tikai digitālo ekonomiku, bet var ietekmēt visus uzņēmumus. Tādējādi ir izveidojusies situācija, ka daži uzņēmumi atrodas dažās valstīs, kurās tie piedāvā pakalpojumus patērētājiem un noslēdz ar viņiem līgumus, izmantojot visas priekšrocības, ko sniedz pieejamā infrastruktūra un tiesiskuma iestādes, tomēr tos neuzskata par klātesošiem attiecīgajā valstī nodokļu nolūkos. Iespēja izmantot labumus uz citu rēķina sniedz šādiem uzņēmumiem konkurences priekšrocības salīdzinājumā ar uzņēmumiem, kas reģistrēti attiecīgajā valstī.

Līdz ar to arvien pieaugošā problēma nodrošināt nodokļu taisnīgu piemērošanu digitālajā ekonomikā vēl joprojām nav pienācīgi atrisināta — galvenokārt tāpēc, ka nav vienprātības starptautiskā līmenī, un tāpēc, ka šī problēma pēc būtības ir daudzdimensionāla. Šī ir neilgtspējīga situācija, kas radusies vidē, kura kļūst aizvien globālāka un digitāli saistīta un kurā arvien vairāk darbības notiek digitālajā telpā. Ja šīs situācijas netiks atrisinātas, radīsies vēl vairāk iespēju izvairīties no nodokļu maksāšanas, mazināsies nodokļu ieņēmumi budžetos, tiks ietekmēts sociālais taisnīgums, tostarp samazināsies arī sociālais budžets, un tiks izjaukta uzņēmumu konkurences apstākļu vienlīdzīgums. Tas apdraud ES konkurētspēju, taisnīgu nodokļu sistēmu un dalībvalstu budžetu ilgtspēju. Komisijas priekšsēdētājs Žans Klods Junkers savā 2017. gada runā par stāvokli Savienībā³

¹ COM(2015) 192 *final*.

² COM(2017) 228 *final*.

³ http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-3165_lv.htm

uzsvēra, ka Komisija aicina ieviest taisnīgu nodokļu sistēmu digitālajā nozarē. Neoficiālajā *ECOFIN* padomē Tallinā⁴ prezidentūra, ko atbalstīja liels skaits dalībvalstu, aicināja Komisiju izvērtēt iespējas un piedāvāt efektīvus risinājumus, lai līdz gada beigām vienotos par ES turpmāko rīcību.

Komisija kopš tās pilnvaru sākuma ir veikusi pasākumus, lai nodrošinātu principu, ka visiem uzņēmumiem, kas darbojas ES, ir jāmaksā nodokļi valstī, kur tiek gūta peļņa un radīta vērtība. Šis princips ir svarīgs, lai nodrošinātu taisnīgu un efektīvu nodokļu sistēmu vienotajā tirgū, un to var īstenot tikai ar kopējiem un saskaņotiem pasākumiem. Atšķirīgas valstu pieejas ES var sadrumstalot vienoto tirgu, palielināt nenoteiktību nodokļu jomā, izjaukt konkurences apstākļu vienlīdzīgumu un radīt jaunas nepilnības tiesību aktos, kas ļautu nemaksāt nodokļus. Kā jau tika atzīts Komisijas 2014. gada maija ziņojumā⁵, ir vajadzīga starptautiskās nodokļu sistēmas reforma, lai tā efektīvi aptvertu vērtību, ko rada jaunie darījumdarbības modeļi; diemžēl, kā liecina ESAO 2015. gada oktobra ziņojums⁶, līdz šim ir bijis grūti vienoties par risinājumiem pasaules līmenī. Ir pienācis laiks rīkoties. Komisija vēlas, lai tiktu izstrādāta vērienīga ES programma šajā jomā un kopēja ES pieeja, kas nodrošinātu, ka digitālajā ekonomikā nodokļi tiek piemēroti efektīvi, garantējot taisnīgumu un atbalstot izaugsmi.

Šāda jaunā programma papildinās būtiskos sasniegumus, kas jau gūti uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmas uzlabošanā pēdējos gados gan ES, gan starptautiskā līmenī. ES dalībvalstis ir vienojušās par vairākiem jauniem vērienīgiem noteikumiem agresīvas nodokļu plānošanas apkarošanai un nodokļu pārrēķināšanas palielināšanai un pastiprinājušas savus starptautiskos pasākumus labas nodokļu pārvaldības jomā, izstrādājot Ārējo stratēģiju efektīvai nodokļu uzlikšanai. Valsts atbalsta kontroles jomā Komisija ir veikusi vispārēju izpēti par dalībvalstu nodokļu nolēmumu praksi un izskata nodokļu nolēmumus un shēmas, kas iešķir preferenciālu nodokļu režīmu dažiem uzņēmumiem. Komisija vairākos gadījumos ir uzdevusi atgūt atbalstu. Pievienotās vērtības nodokļa (PVN) jomā Komisija arī aktīvi pievēršas digitālās ekonomikas radītajām problēmām, proti, tā ir sagatavojusi priekšlikumu par e-komerciju⁷. Turpinās Komisijas 2016. gadā atsāktās sarunas par kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi (KKUINB)⁸. Tiklīdz būs panākta vienošanās, KKUINB nodrošinās konkurētspējīgu, taisnīgu un stabilu satvaru nodokļu piemērošanai uzņēmumiem vienotajā tirgū.

Šobrīd uzņēmumi ir tik digitalizēti kā vēl nekad

Mēs darbojamies globalizētā pasaulē, kurā nav robežu. Patēriņa pieaugumu papildina intensīvāka tirdzniecība un pieaugoši tirdzniecības apjomi. Vienlaikus tirdzniecība kļūst arvien starptautiskāka. Digitālās ekonomikas izaugsme vieš krasas pārmaiņas ikdienas dzīvē un darījumdarbības modeļos; tas skar ne tikai tradicionālos ekonomikas, politikas, pārvaldības/izpildes un darījumdarbības modeļus, bet arī nodokļu un muitas administrāciju.

⁴ <https://www.eu2017.ee/political-meetings/ECOFIN>

⁵ Skatīt ziņojumu, ko sagatavoja Eiropas Komisijas ekspertu grupa saistībā ar nodokļu uzlikšanu digitālajā ekonomikā (2014. gada maijs).

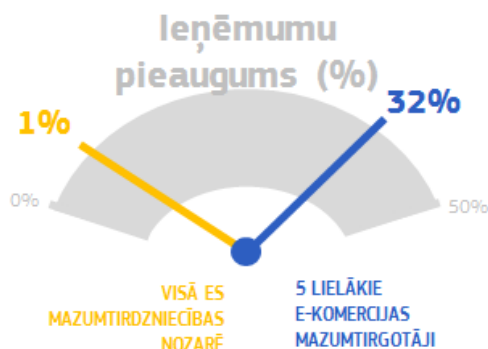
⁶ Skatīt *Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy, OECD Base Erosion and Profit Shifting Project Action 1 Report*, 2015. gada oktobris.

⁷ COM(2016) 757.

⁸ COM(2016) 683 un COM(2016) 685.

Digitalizācija ir veicinājusi un paātrinājusi pārrobežu tirdzniecību. Darījumdarbības modeļu attīstība nozīmē, ka mūsdienās uzņēmumi darbojas ievērojami citādāk, nekā tas bija laikā, kad tika izstrādāti starptautiskie nodokļu un muitas noteikumi, piemēram, nav vajadzīga fiziska klātbūtne, lai pārdotu pakalpojumus un preces tirgū, un tas nozīmē, ka var būt grūti noteikt nodokļu bāzi tirgus jurisdikcijā vai preču izcelsmi muitas nolūkos. Veicot tikai vienu klikšķi datorā, ir iespējams pasūtīt preces un pakalpojumus no visas pasaules. Tas nozīmē jaunu tirgus tvērumu, zemākas cenas kopumā un jaunas iespējas. Tas izjauc pastāvošos darījumdarbības modeļus, bet tiešsaistes platformas efektīvāk reaģē uz pieprasījumu. Būtiski ir tas, ka palielinās ne tikai tirdzniecība, bet arī tirdzniecības sadrumstalotība, tirgū ienākot jauniem dalībniekiem, kuri ne vienmēr pārzina, kādi ir to pienākumi nodokļu un muitas jomā, vai kuri varētu organizēt savu darījumdarbību tā, lai apietu šos pienākumus.

Digitalizācija maina preču un pakalpojumu apmaiņu pēc būtības, izpludinot robežu starp precēm un pakalpojumiem, pārveidojot produktus digitālā formā, piemēram, e-grāmatas, vai izmantojot minimālo iespējamo materiālu, piemēram, trīsdimensiju drukāšanu. Ekonomika kļūst arvien digitalizētāka, tāpēc, izveidojoties jauniem darījumdarbības modeļiem, esošie būs jāpielāgo šai jaunajai situācijai. Spēja darboties attālināti, nepastāvīgums tirgū (ātra tirgus daļas iegūšana un zaudēšana), tendence veidot monopolus vai oligopolus un tīkla efekts ir tikai dažas no šo jauno darījumdarbības modeļu pamatiezīmēm⁹.

Pasaules ekonomikas digitalizācija notiek strauji un plašā mērogā, ietekmējot gandrīz visas sabiedrības jomas. Gandrīz trešdaļa no rūpniecības kopējās izlaides pieauguma Eiropā jau tagad ir saistīta ar digitālo tehnoloģiju izmantošanu¹⁰. 2006. gadā 20 galveno uzņēmumu vidū bija tikai viens tehnoloģiju uzņēmums, kam piederēja tikai 7 % no tirgus kapitalizācijas. 2017. gadā 9 no 20 galvenajiem uzņēmumiem pēc tirgus kapitalizācijas bija tehnoloģiju uzņēmumi, kam piederēja 54 % no 20 galveno uzņēmumu tirgus kapitalizācijas apjoma¹¹. No 2008. gada līdz 2016. gadam piecu lielāko e-komercijas mazumtirgotāju ieņēmumi pieauga vidēji par 32 % gadā. Tajā pašā laikposmā ieņēmumi visā ES mazumtirdzniecības nozarē palielinājās vidēji par 1 % gadā¹². Jaunus sasniegumus ļaus ātri gūt jauna informācijas tehnoloģiju paaudze, piemēram, lietu internets, mākslīgais intelekts,

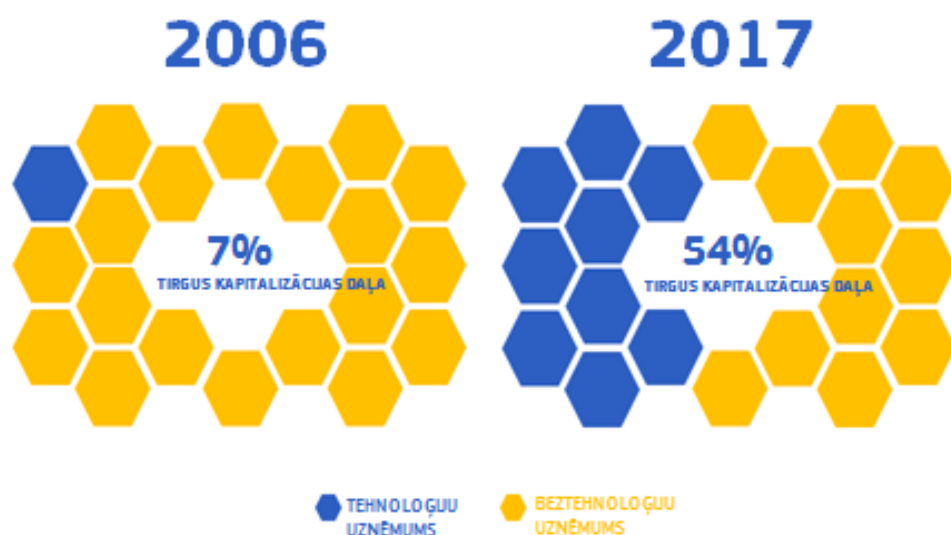
⁹ Skatīt *Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy, OECD Base Erosion and Profit Shifting Project Action 1 Report* (2015. gada oktobris).

¹⁰ COM(2016) 180 final.

¹¹ *Global Top 100 Companies by market capitalisation, PWC, 2017. gads; Financial Times Global 500 datubāze, 2006. gads.*

¹² *Bloomberg un Eurostat datubāzes, 2017. gada 13. septembra dati.*

robotika un virtuālā realitāte. Digitāli risinājumi tiek izmantoti arvien biežāk un paver jaunas iespējas iedzīvotājiem, uzņēmumiem, ieguldītājiem un valsts pārvaldes iestādēm. Ir būtiski, lai ES uzņēmumi izmantotu šīs iespējas, kas ļaus tiem saglabāt to konkurētspēju, un lai ES jaunuzņēmumi varētu strauji izvērst savu darbību, pilnvērtīgi izmantojot mākoņdatošanu, lielo datu risinājumus, robotiku un ātrdarbības platjoslas sakarus. Eiropas uzdevums būs steidzīgi izmantot visas šīs digitālās iespējas, lai nodrošinātu tās konkurētspēju un vienlaikus arī taisnīgu nodokļu sistēmu.

Digitalizācija ietekmē visus uzņēmumus, bet dažādā apmērā. Izaicinājums nodokļu politikai ir darījumdarbības modeļu daudzveidība, ko rada tehnoloģija un lielu datu apjomu izmantošana. Klienti var nopirkt preces un pakalpojumus no jebkuras vietas pasaulē, izmantojot internetu tā vietā, lai dotos uz vietējiem veikaliem. Jaunas patērētāju paaudzes dod priekšroku tūlītējai preces vai pakalpojuma ieguvei īpašumā. “Vieglo aktīvu” digitālās platformas savieno neizmanto to kapacitāti un pieprasījumu un veicina lielus sadarbības darījumu apjomus, kas, kā tiek prognozēts, nākamajā desmitgadē palielināsies par 35 % gadā¹³. Visu veidu uzņēmumi tagad gūst daudz lielāku vērtību no nemateriālajiem aktīviem, informācijas un datiem. Nav vienas noteiktas īpašības, kas raksturotu jaunus darījumdarbības veidus digitālajā telpā, un bieži vien vienā darījumā ir apvienoti dažādi aspekti. Ņemot vērā šo daudzveidību, ir jāpanāk, lai uz šiem dažādajiem digitālo darbību veidiem varētu attiecināt jebkādu iespējamu risinājumu. Turpmāk ir sniegts neizsmeļošs uzskaitījums, lai īsumā raksturotu dažus no tiem jaunajiem darījumdarbības veidiem digitālajā ekonomikā, kuri rada jautājumus: “Kur piemērot nodokļus?” un “Kam piemērot nodokļus?” Šo jauno tendenču kontekstā ir jāizstrādā jauni politikas pasākumi.

¹³ Skatīt literatūras pārskatu par nodokļiem, uzņēmējdarbību un sadarbīgo ekonomiku — *Dondena & IHS* nobeiguma ziņojums, Eiropas Komisijas pasūtīts pētījums (tiek gatavots).

Jaunu darījumdarbības veidu piemēri

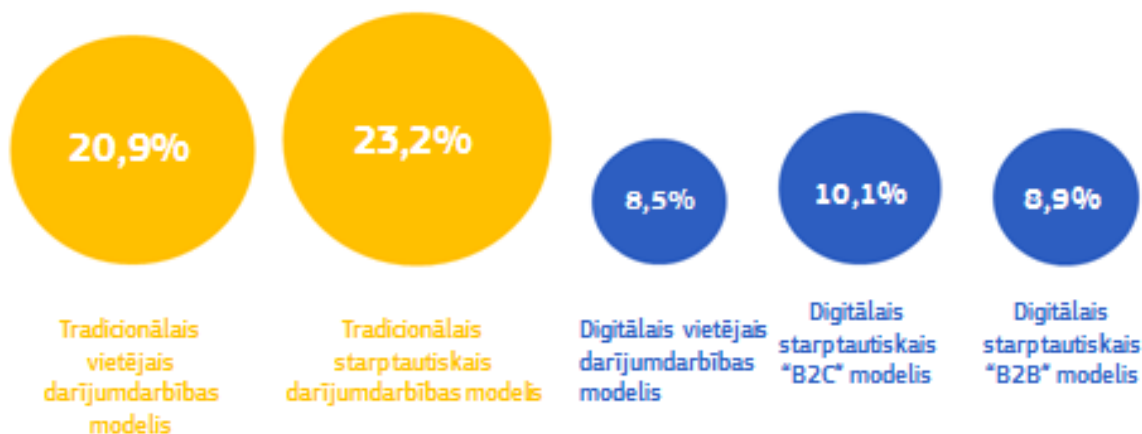
- **Tiešsaistes mazumtirgotāja modelis** — tiešsaistes platformas pārdod preces vai savieno pircējus un pārdevējus, pretī saņemot darījuma vai izvietojšanas maksu vai komisiju. Tādi uzņēmumi ir, piemēram, *Amazon, Zalando, Alibaba*.
- **Sociālo plašsaziņas līdzekļu modelis** — tīklu īpašnieki ir atkarīgi no reklāmas ieņēmumiem, ko gūst, sniedzot mērķtiecīgus tirgdarbības vēstījumus patērētājiem. Tādi uzņēmumi ir, piemēram, *Facebook, Xing, Qzone*.
- **Abonentmaksas modelis** — platformas iekasē abonentmaksu par pastāvīgu piekļuvi digitālajiem pakalpojumiem (piemēram, mūzikai vai video). Tādi uzņēmumi ir, piemēram, *Netflix, Spotify, iQiyi*.
- **Sadarbības platformas modelis** — digitālās platformas savieno neizmantoto kapacitāti un pieprasījumu, izmanto uzticamības reitingus kā “valūtas mehānismu” patēriņa veicināšanai un sniedz personām iespēju kopīgot “piekļuvi” aktīviem, nevis tos tūlīt iegūt īpašumā. Platformas iekasē nemainīgu vai mainīgu maksu par katru darījumu. Tādi uzņēmumi ir, piemēram, *Airbnb, Blablacar, Didi Chuxing*.

ES ir vajadzīga mūsdienīga nodokļu sistēma, lai izmantotu digitālās iespējas, vienlaikus nodrošinot arī taisnīgu nodokļu piemērošanu. Vienlīdzīgi konkurences apstākļi ir priekšnosacījums visiem uzņēmumiem, lai tie varētu ieviest inovācijas, attīstīties un augt, tādējādi paaugstinot produktivitāti, nodarbinātību un labklājību. Tomēr digitalizācijas līmenis dažādās nozarēs atšķiras, jo īpaši starp augstajām tehnoloģijām un tradicionālajām nozarēm, kā arī starp dalībvalstīm un reģioniem. Turklāt pastāv lielas atšķirības starp lielajiem uzņēmumiem un MVU. Vietējiem digitalizētajiem darījumdarbības modeļiem piemērotā vidējā faktiskā nodokļa likme ir tikai 8,5 %, t. i., mazāk nekā puse salīdzinājumā ar tradicionāliem darījumdarbības modeļiem¹⁴ (skatīt turpmāk diagrammu). Iemesls galvenokārt ir digitalizēto darījumdarbības modeļu iezīmes — tie ir ļoti atkarīgi no nemateriālajiem aktīviem un gūst labumu no nodokļu atvieglojumiem. Turklāt pārrobežu digitalizētajiem uzņēmumiem ir zems nodokļu slogs, pat ja neizmanto agresīvu pārrobežu nodokļu plānošanu, kas var pazemināt nodokļu slogu faktiski līdz nullei¹⁵.

¹⁴ Skatīt *Digital Tax Index, PWC and ZEW, 2017. gads*. Tradicionālais darījumdarbības modelis — pieņem, ka aktīvu sadalījums ir vienlīdzīgs starp ēkām, iekārtām, inventāru, finanšu aktīviem un nemateriālajiem aktīviem. Digitālais darījumdarbības modelis ir trīs dažādo modeļu (“vietējais”, “B2C”, “B2B”) “vidējais” modelis. Attiecībā uz visiem trim modeļiem pamatpieņēmums ir tāds, ka aktīvu sadalījums ir vienlīdzīgs starp iegādātajiem nemateriālajiem aktīviem, pašradītajiem nemateriālajiem aktīviem, IT aparāturu, iegādāto programmatūru, pašradīto programmatūru. “B2C” un “B2B” modeļi izmanto meitasuzņēmumus savu pārdošanas darbību un tirgdarbības organizēšanai.

¹⁵ Skatīt *The Impact of Tax-planning on Forward-looking Effective Tax Rates, ZEW, Taxation paper 64, TAXUD ĢD, Eiropas Komisija*.

Vidējā faktiskā nodokļa likme ES 28 dalībvalstīs

Avots: Digital Tax Index, 2017. gads, PWC un ZEW.

Kritiskās problēmas

Galvenā problēma ir vajadzība īstenot starptautiskās nodokļu sistēmas reformu, jo sistēma sākotnēji tika izstrādāta divdesmitā gadsimta sākumā un vairs neatbilst paredzētajam mērķim. Tā ir bijusi efektīva attiecībā uz fiziskajiem uzņēmumiem, taču, darījumdarbībai kļūstot arvien globalizētākai un digitalizētākai, vecie noteikumi vairs nav tik efektīvi.

Pamatprincips attiecībā uz uzņēmumu ienākuma nodokli ir tāds, ka peļņa ir jāapliek ar nodokli tur, kur tiek radīta vērtība. Tomēr digitalizētā pasaulē ne vienmēr ir pilnīgi skaidrs, cik liela ir vērtība, kā to noteikt vai kur tā ir radīta.

Abas politikas pamatproblēmas, kas ir jāatrisina, var apkopot šādi:

- **kur piemērot nodokļus? (saikne)** — kā noteikt un aizsargāt tiesības uzlikt nodokli valstī, kurā uzņēmumi var sniegt pakalpojumus digitāli ar minimālu fizisku klātbūtni vai vispār bez tās, lai gan tiem ir komerciāla klātbūtne, un
- **kam piemērot nodokļus? (vērtības radīšana)** — kā piedēvēt peļņu jaunos digitalizētos darījumdarbības modeļos, kuru darbību virza nemateriālie aktīvi, dati un zināšanas.

Šīs problēmas ir jāskata kopumā, lai rastu jēgpilnu risinājumu, kas ļautu noteikt, kur notiek saimnieciskā darbība un kur tiek radīta vērtība nodokļu nolūkos. Jautājumu "Kur piemērot nodokļus?", proti, kā noteikt tiesības uzlikt nodokli valstī, kurā uzņēmumam ir tikai digitāla klātbūtne, bet nav fiziskas klātbūtnes, var raksturot ar turpmāk izklāstīto teorētisko piemēru.

Teorētisks piemērs — uzņēmums, sniedzot mērķtiecīgus tirgdarbības vēstījumus saviem lietotājiem ES, uztur sociālo tīklu, kura darbība ir atkarīga no reklāmas ieņēmumiem

Lietotājiem ES ir bezmaksas piekļuve sociālam tīklam, ko vada uzņēmums, kurš atrodas ārpus ES.

Uzņēmums vāc datus par saviem lietotājiem, piemēram, informāciju par viņu tēriņu paradumiem, gaumi un izvēli. Lai gan uzņēmums ieņēmumus gūst pārsvarā no reklāmas laukumu pārdošanas citiem uzņēmumiem, lai ar tīkla starpniecību sniegtu mērķtiecīgus tirgdarbības vēstījumus saviem lietotājiem ES, tam var nebūt ar nodokli apliekamas klātbūtnes ES atbilstoši pašreizējai starptautiskajai nodokļu sistēmai, tāpēc uzņēmumam nepiemēro uzņēmumu ienākuma nodokli ES.

Teorētisks piemērs — uzņēmums, kas sniedz digitālos pakalpojumus patērētājiem ES ar tiešsaistes platformas starpniecību

Klienti, kas atrodas ārpus ES, maksā abonentmaksu, lai piekļūtu digitālajiem pakalpojumiem (piemēram, mūzikai vai video), izmantojot tiešsaistes platformu, ko uztur uzņēmums, kurš atrodas ārpus ES. Lai gan ieņēmumus no abonentmaksas nodrošina klienti ES, platformas nodrošinātājam nav ar nodokli apliekamas klātbūtnes ES atbilstoši pašreizējai starptautiskajai nodokļu sistēmai, tāpēc uzņēmumam nepiemēro uzņēmumu ienākuma nodokli ES.

Lai atrisinātu šīs problēmas, ir svarīgi radīt un uzturēt starptautisku interesi par šo jautājumu politiskā līmenī, bet līdz šim tā ir bijusi diezgan maza, jo ir ļoti liels iesaistīto personu skaits un trūkst vienprātības starptautiskajās debatēs. Vēlamā pieeja joprojām būtu rast daudzpusējus starptautiskus risinājumus nodokļu piemērošanai digitālajā ekonomikā, ņemot vērā šīs problēmas globālo mērogu.

Komisija uzskata, ka ir jābūt saskaņotai ES dalībvalstu nostājai, lai panāktu lielāku ietekmi uz šajā jomā veikto darbu pasaules līmenī. Dalībvalstīm jāsadarbojas un jāveicina pieeja, kas ļautu darbā sasniegt augstu rezultātu. Rezultātā būtu jānostabilizē individuālu dalībvalstu nodokļu bāzes un jānodrošina taisnīga to uzņēmumu konkurence un izaugsme, kuri darbojas vienotajā tirgū. Savās starptautiskajās apspriedēs ES jānodrošina, ka ES gūto peļņu efektīvi aplik ar nodokli ES dalībvalstis un tā tiek taisnīgi pārdalīta.

Būtisks “pagrieziens” būs 2018. gada sākums, kad ESAO iesniegs G20 valstīm starpposma ziņojumu par nodokļu piemērošanu digitālajā ekonomikā. Ir svarīgi, lai ziņojumā būtu ietverti atbilstoši un reālistiski secinājumi par turpmāko rīcību un ieteiktas praksē īstenojamās politikas iespējas šīs problēmas atrisināšanai.

Vienlaikus ES ir jāizvērtē visi iespējamie risinājumi, lai pieņemtu jaunus noteikumus par nodokļu piemērošanu digitālajā ekonomikā vienotajā tirgū. Tai būtu arī jāpievēršas ES līmeņa risinājumiem, ja progress starptautiskā līmenī ir pārāk lēns.

Mērķi

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, proti, taisnīgāk un efektīvāk piemērot nodokļus un atbalstīt ES izaugsmi un konkurētspēju digitālajā vienotajā tirgū, ir vajadzīga visaptveroša un mūsdienīga pieeja nodokļu piemērošanai digitālajā ekonomikā. Šādai pieejai jābūt vērstai uz turpmāk norādīto mērķu sasniegšanu.

- **Taisnīgums** — nodrošināt, ka uzņēmumu peļņa tiek aplikta ar nodokli tur, kur tiek radīta vērtība. Ir jā saglabā vienlīdzīgi konkurences apstākļi un pret nodokļu apiešanu noturīga sistēma, lai visi uzņēmumi maksātu savu nodokļu daļu neatkarīgi no tā, vai tie ir lieli vai mazi, cik lielā mērā digitalizēti un vai tie atrodas vai neatrodas ES.
- **Konkurētspēja** — radīt atbilstošu nodokļu vidi, kas ļauj jaunuzņēmumiem izvērst to darbību un uzņēmumiem augt vienotajā tirgū. Lai uzlabotu ES konkurētspēju, ir jālikvidē pašreizējie šķēršļi un

jāizvairās no jaunu nodokļu barjeru radīšanas, kas liedz izveidot jaunus uzņēmumus, kuri veicina inovāciju un rada darbvietas.

- **Vienotā tirgus integritāte** — kopīgi tiekties uz vienotu risinājumu, izvairoties no vienpusējiem pasākumiem, kas traucētu vienotā tirgus stabilai darbībai. Nesaskaņoti valstu pasākumi izraisīs vienotā tirgus sadrumstalošanos, turpmākus kropļojumus un nodokļu barjeras, kas neļaus uzņēmumiem augt un ieguldīt vienotajā tirgū.
- **Ilgtermiņa** — nodrošināt, ka uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēma ir atbilstoša nākotnes prasībām un ilgtspējīga ilgtermiņā. Tradicionālajiem darījumdarbības modeļiem kļūstot arvien digitalizētākiem, dalībvalstu nodokļu bāzes var pakāpeniski izzust, ja nodokļu noteikumi netiks pielāgoti jauniem digitalizētiem darījumdarbības modeļiem. Ja šī situācija netiks novērsta, nodokļu slogs palielināsies citur.

Turpmākā rīcība

ES iedzīvotājus un valdības arvien vairāk uztrauc nevienādā nodokļu piemērošana jaunajiem digitalizētajiem darījumdarbības modeļiem. Ja laikus netiks panākta vienošanās par jēgpilnu risinājumu, palielināsies vajadzība rīkoties valstu līmenī un tiks nodarīts kaitējums vienotajam tirgum.

Viens no risinājumiem ir integrēt digitālās ekonomikas nodokļu sistēmu vispārīgā starptautiskā uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmā. Īstenojot pamatīgu reformu starptautiskajā uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmā, kas pašlaik piemērojama digitālajai ekonomikai, tiktu nodrošināta nodokļu noteikumu konsekvence un saskaņotība visā pasaulē, kā arī stabilitāte un noteiktība uzņēmumiem. ES cer uz vērienīgiem priekšlikumiem ziņojumā par nodokļu piemērošanu digitālajai ekonomikai, ko ESAO iesniegs G20 valstīm. Ir būtiski, lai ziņojumā būtu ieteiktas jēgpilnas politikas iespējas šo problēmu atrisināšanai.

Proti, ir vajadzīgi tādi jauni starptautiski noteikumi ar digitālo ekonomiku saistīto problēmu jomā, kuri ļautu noteikt, kur tiek radīta uzņēmumu vērtība un kā tā būtu jāattiecinā uz nodokļu nolūkos. Tas nozīmē, ka būtu vajadzīga to starptautisko nodokļu noteikumu reforma, kuri attiecas uz pastāvīgo darījumdarbības vietu, transfertcenu noteikšanu un peļņas attiecināšanu un ir piemērojami digitālajām tehnoloģijām.

Pastāvīgās darījumdarbības vietas noteikumus izmanto, lai noteiktu valstī veicamo darbību sliekšni, kuru sasniedzot uzņēmumam piemēro nodokļus attiecīgajā valstī, un to pamatā pārsvarā ir fiziskā klātbūtne. Tomēr, pateicoties digitālajām tehnoloģijām, uzņēmumiem pašlaik ir iespēja radīt ievērojamu ekonomisku klātbūtni tirgus jurisdikcijā, bet tas nenozīmē, ka tiem obligāti jābūt arī būtiskai fiziskai klātbūtnei. Tāpēc, lai varētu noteikt un aizsargāt tiesības uzlikt nodokli saistībā ar jaunajiem digitalizētajiem darījumdarbības modeļiem, ir vajadzīgi alternatīvi būtiskas ekonomiskās klātbūtnes rādītāji.

Ja uzņēmumam ir piemērojami nodokļi konkrētā valstī, vēl ir jānosaka uzņēmuma radītā peļņa un tā ir jāiedala attiecīgajai valstij. **Transfertcenu noteikšanas noteikumus** izmanto, lai starptautisku uzņēmumu grupu peļņu attiecinātu uz dažādajām valstīm, pamatojoties uz analīzi par funkcijām, aktīviem un riskiem grupas vērtību ķēdē. Tomēr šie noteikumi tika izstrādāti tradicionālajiem darījumdarbības modeļiem un ekonomikas videi. Digitālā ekonomika ir ļoti atkarīga no nemateriālajiem aktīviem, kuri arvien biežāk ir vērtību veidojošie faktori starptautiskās uzņēmumu

grupās un kuru vērtību ir grūti noteikt. Lai atrisinātu šo sarežģīto situāciju, proti, lai varētu apzināt nemateriālos aktīvus, noteikt to vērtību un arī to nozīmi vērtības radīšanā, ir vajadzīgas alternatīvas metodes peļņas attiecināšanai, kuras precīzāk atspoguļo vērtības radīšanu jaunajos darījumdarbības modeļos, tāpēc, apsverot izmaiņas pastāvīgās darījumdarbības vietas noteikumus, ir jāapsver arī šādas alternatīvas metodes. Turklāt, tā kā peļņa var tikt novirzīta starp valstīm, ļaunprātīgi izmantojot pastāvīgās darījumdarbības vietas un transfertcenu noteikšanas noteikumus, varētu tikt apsvērta iespēja pieņemt noteikumus par ļaunprātīgas rīcības novēršanu, lai panāktu izpildi un nodrošinātu, ka ES gūtā peļņa tiek aplikta ar nodokļiem ES.

ES līmenī Priekšlikums par kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi nodrošina pamatu šo pamatproblēmu risināšanai. Komisija joprojām uzskata, ka KUIINB nodrošina ES satvaru pārskatītiem pastāvīgās darījumdarbības vietas noteikumiem un lielu starptautisku uzņēmumu grupu peļņas sadalīšanai, izmantojot sadalījuma formulas pieeju, kuras pamatā ir aktīvi, darbaspēks un pārdošana un kurai būtu jāvieš lielāka skaidrība par to, kur tiek radīta vērtība. Pašreizējais priekšlikums par KUIINB paredz iespēju nākotnē pilnveidot šo nodokļa bāzi, lai nodrošinātu, ka tiek efektīvi aptvertas digitālās darbības. Jau notiek apspriedes par šo tēmu Padomē Lgaunijas prezidentūras vadībā un Eiropas Parlamentā. Komisija ir gatava sadarboties ar dalībvalstīm šo iespēju izvērtēšanā notiekošajās sarunās par KUIINB, lai vienotos par vērīgu un ES tiesību aktiem atbilstošu pieeju vienotajam tirgum.

Lai rastu jēgpilnu risinājumu, kas ļautu aptvert digitālajā ekonomikā radīto vērtību un sadalīt to starp valstīm, var būt vajadzīgs ilgs laiks. Situāciju vēl vairāk sarežģī tas, ka problēma pēc būtības ir daudzdimensionāla, tas, ka digitālā ekonomika pastāvīgi mainās, kā arī darījumdarbības modeļu daudzveidība un to ekosistēmu sarežģītība, kurās tie rada vērtību. Tomēr, jo ilgāka būs risinājuma rašana, jo lielāki būs zaudētie nodokļu ieņēmumi. Tāpēc arī turpmāk tiks attīstītas vienaspusējas iniciatīvas ES un starptautiskā līmenī. Kopš 2016. gada tādas valstis kā Indija un Izraēla jau ir izmēģinājušas alternatīvas pieejas, lai nodrošinātu efektīvu nodokļu piemērošanu digitālajā ekonomikā.

Izstrādājot šo ilgāka termiņa stratēģiju, būtu jāapsver arī steidzamāki, papildinoši un īstermiņa pasākumi dalībvalstu tiešo un netiešo nodokļu bāzes aizsargāšanai. Gan ES, gan starptautiskā līmenī ir piedāvātas dažādas idejas, kā aptvert digitālo darbību alternatīvi starptautiskajai uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmai un nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi un vienlīdzīgus konkurences apstākļus visiem uzņēmumiem.

Daži alternatīvi īsāka termiņa risinājumi

- **Izlīdzināšanas nodoklis digitalizēto uzņēmumu apgrozījumam** — nodoklis, kas tiek iekasēts par visiem ar nodokli neapliktajiem vai nepietiekami apliktajiem ienākumiem, kurus gūst no visu veidu darījumdarbības internetā, tostarp darījumiem “uzņēmums uzņēmumam” un “uzņēmums patērētājam”, un kas ieskaitāms uzņēmumu ienākuma nodoklī vai kā atsevišķs nodoklis.
- **Ienākumu izcelsmes vietā ieturētais nodoklis par digitāliem darījumiem** — atsevišķs galīgs ieturamais nodoklis uz bruto bāzes, ko iekasē par konkrētiem maksājumiem, kuri veikti tiešsaistē pasūtītu preču un pakalpojumu nodrošinātājiem nerezidentiem.
- **Nodeva par ieņēmumiem, ko gūst no digitālo pakalpojumu sniegšanas vai reklāmas darbības** — atsevišķu nodevu varētu piemērot par visiem darījumiem, kas tiek noslēgti attālināti ar klientiem, kuri atrodas valstī, ja nerezidējošai struktūrai ir būtiska ekonomiska klātbūtne.

Visām īstermiņa iespējām ir gan priekšrocības, gan trūkumi, un ir jāturpina sīki izstrādāt pieeju, kas ļautu rast praktiski īstenojamu risinājumu attiecībā uz vienoto tirgu un pasaules ekonomiku kopumā. Būs jāizskata jautājumi par šādu pieeju saderību ar nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas līgumiem, valsts atbalsta noteikumiem, pamatbrīvībām un starptautiskajām saistībām, ko paredz brīvās tirdzniecības nolīgumi un PTO noteikumi. Tomēr ir jārikojas. Komisija joprojām ir pārliecināta, ka ES līmeņa rīcība ir visatbilstošākā. Tikai saskaņota ES pieeja nodrošinās risinājuma piemērotību digitālajam vienotajam tirgum un ļaus sasniegt taisnīguma, konkurētspējas un ilgtspējas mērķus.

Secinājums

Šajā paziņojumā aicināts pieņemt stabilu un vērienīgu ES nostāju attiecībā uz nodokļu piemērošanu digitālajā ekonomikā, lai varētu veicināt nepārtrauktos starptautiskos centienus šajā jomā. Paziņojuma mērķis ir arī nodrošināt pamatu turpmākām dalībvalstu politiskajām apspriedēm, kas notiks Tallinas digitālajā samitā 29. septembrī, lai vienotos par kopēju nostāju starptautiskajās apspriedēs.

Komisija atbalstīs Igaunijas prezidentūru tās darbā šo jautājumu risināšanā, lai līdz gada beigām formulētu galīgos Padomes secinājumus, kuros izklāstīta saskaņota ES pieeja. Pamatojoties uz šādiem secinājumiem, ES un tās dalībvalstis ieteiks priekšlikumus starptautiskajās apspriedēs.

ES cer uz jēgpilnu progresu vispārējā programmā, un tai ir aktīvi jācenšas panākt, lai tas tiktu atspoguļots ESAO ziņojumā G20 finanšu ministriem to sanāsmē, kas notiks 2018. gada aprīlī. Komisija iesaistīsies G20 valstu sanāsmē notiekošajās vispārējās apspriedēs, lai panāktu, ka tās veiksmīgi noslēdzas.

Ja nav pienācīga progressa pasaules līmenī, ir jāvirza ES risinājumi vienotajā tirgū, un Komisija ir gatava nākt klajā ar attiecīgiem tiesību aktu priekšlikumiem. Komisija turpinās analizēt politikas iespējas un apspriedīsies ar attiecīgajām ieinteresētajām personām un nozares pārstāvjiem par šo svarīgo un steidzami risināmo problēmu līdz 2018. gada pavasarim, pirms tiek pieņemts iespējams priekšlikums.